

Выпуск 7 / Красавік 2022

Дасылайце, калі ласка, інфармацыю пра ўсё, што тычыцца адукацыі беларусаў, у наш бяспечны і ананімны чат-бот @eduOST_bot . Паведамляйце нам навіны са сваёй установы адукацыі ці дзяржаўнага ведамства датычна рэпрэсій і розных форм ціску з боку кіраўніцтва, пішыце нам пра факты карупцыі і новыя распараджэнні, якія здаюцца вам неабгрунтаванымі ці нерацыянальнымі. Таксама запрашаем вас дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі па рэфармаванні сістэмы адукацыі.

У нас з'явіўся сайт www.asvetaby.org, дзе можна знайсці ўсе выпускі дайджэсту "Асвета" на беларускай, рускай і англійскай мовах.

РЭПРЭСІІ

Палітолаг і літаратуразнаўца Аляксандр Фядута [прызнаны](#) палітвязнем. Ён быў затрыманы 12 красавіка 2021 года, яму прад'яўлена абвінавачанне па арт. 357 КК РБ ("Змова з мэтай захопу дзяржаўнай улады неканстытуцыйным шляхам").

Настаўніца англійскай і польскай мовы з Брэста Марына Глазава [адбыла](#) свой тэрмін па так званай "карагоднай справе" і выйшла на волю.

Чарговы раз за сваю грамадзянскую пазіцыю затрымана экс-дацэнт МДЛУ, вядомы выкладчык, член Каардынацыйнай рады Наталля Дуліна. 26 красавіка суд Ленінскага раёна г. Мінска палічыў яго вінаватай у парушэнні артыкула 19.11 КоАП (распаўсюд інфармацыйнай прадукцыі, якая змяшчае заклікі да экстрэмісцкай дзейнасці) і [прысудзіў](#) 15 сутак адміністрацыйнага арышту.

[Затрыманы](#) выкладчык хірургіі Барысаўскага медыцынскага каледжа Аляксандр Бутэнка. Меркавана, прычынай затрымання сталі антываенныя выказванні Аляксандра і падпіска на "экстрэмісцкія" тэлеграм-каналы. Дома ў мужчыны прайшоў ператрус, яго месцазнаходжанне на дадзены момант невядомае.

[Затрыманы](#) выкладчык кафедры эканамічнай тэорыі і маркетынгу БДТУ Зміцер Аляксандравіч Жук. Затрыманне ажыццяўлялі супрацоўнікі АМАП падчас таго, як Зміцер ехаў ва ўніверсітэт на працу. Таксама ў БДТУ падчас заняткаў быў затрыманы яшчэ адзін чалавек нібыта па абвінавачанні ў фінансаванні тэрарызму (асоба затрыманага высвятляецца).

12 красавіка ў Мінску [затрымана](#) студэнтка біялагічнага факультэта БДУ Анастасія Навасадская. У “пакаяльным” відэа дзяўчына сведчыць супраць сябе, сцвярджаючы, што ўдзельнічала ў студэнцкай акцыі пратэсту і перакрывала рух транспарту. Ёй ставяць у віну арт. 342 КК РБ (“Арганізацыя ці актыўны ўдзел у групавых дзеяннях, якія груба парушаюць грамадскі парадак”).

У Мінску [затрыманы](#) студэнт факультэта інфакамунікацый БДУІР Іван Ібрагімаў. Прычыны затрымання невядомыя. Іван родам з Расіі і навучаецца ў групе для замежных студэнтаў.

У БДУ [звольнены](#) кандыдат юрыдычных навук, дацэнт Аляксандр Данілевіч. Яму не працягнулі кантракт пасля 20 гадоў працы на факультэце міжнародных адносін. Сам выкладчык сцвярджае, што звальненне звязанае з яго грамадзянскай пазіцыяй.

З БДУ [звольнены](#) беларускамоўны выкладчык кафедры фізічнага выхавання і спорту Сяргей Уладзіміравіч Моўчан.

У школе №62 г. Гомеля за антываенныя выказванні [звольнена](#) настаўніца рускай мовы і літаратуры Аксана Чачоткіна. Аб выказваннях педагога супраць вайны ва Украіне адміністрацыі школы паведаміла вучаніца 10 класа, у выніку чаго начальства вымусіла настаўніцу звольніцца за месяц да заканчэння навучальнага года.

Трох навучэнак Мінскага архітэктурна-будаўнічага каледжа [затрымалі](#) з-за апублікаваных у Цік-току ролікаў “апазіцыйнага характару”: адну дзяўчыну - за размяшчэнне публікацыі, двух іншых - за ўдзел у здымцы. “Пакаяльнае” відэа з адной з дзяўчат было апублікаванае на адным з каналаў сілавых структур, які таксама сцвярджае, што дзяўчаты ўдзельнічалі ў пратэстах у 2020 г. і што пасля затрымання яны былі вызваленыя.

ПАЛІТЫКА РЭЖЫМУ

Упраўленне па адукацыі Мінскага райвыканкама [пазаслала](#) ў школы ліст з патрабаваннем правесці ўрок, прысвечаны добраахвотніцкаму руху, з мэтай “грамадзянска-патрыятычнага і духоўна-маральнага выхавання дзяцей”. У рамках урока настаўнікам прапануецца расказаць дзецям аб загінуўшых салдатах ВС РФ і аб усерасійскай акцыі “Ліст салдату”, падчас якой дзецям прапануюць

напісаць ліст падзякі і падтрымкі вайскоўцам УС РФ, якія напалі на Украіну, а дакладней у іх фармулёўцы: “вайскоўцам, якія праводзяць спецаперацыю на тэрыторыі Украіны”.

Падчас чарговай нарады з урадам А. Лукашэнка [запатрабаваў](#) устанавлення жорсткай дысцыпліны ў сістэме адукацыі. Палітык заклікаў міністра адукацыі правесці новае рэдагаванне навучальных дапаможнікаў і ўзмацніць жорсткасць патрабаванняў да школьных настаўнікаў: “Павычышчайце гэтых разгільдзяяў, якія прыходзяць у школу, як да станка: прыйшоў, урок даў і сышоў. Не. <...> Зрабіце так, каб яны разумелі, што такое школа.”

Пасля правядзення спецыяльнай праверкі Генеральная пракуратура Беларусі [паведаміла](#) аб шэрагу парушэнняў у змесце школьных навучальных дапаможнікаў: “тэксты ў некаторых падручніках перагружаныя залішняй навуковай інфармацыяй. Не выключаны памылкі і абдрукоўкі.”

З новага навучальнага года ў літоўскіх школах у Беларусі [будзе спынена](#) выкладанне на літоўскай мове. Усе школы нацыянальных меншасцяў павінны будаваць перайсці на рускую ці беларускую мовы навучання. Літоўскія дыпламаты апавяцілі Мінск аб непрымальнасці такога рашэння, бо яно парушае двухбаковыя дамоўленасці і абмяжоўвае права беларускіх літоўцаў на навучанне на роднай мове. Аднак беларускі бок заявіў, што рашэнне не будзе зменена, пасля чаго літоўскія ўлады даслалі запыт аб прадастаўленні пераходнага перыяду.

БДУ [апусціўся](#) на 30 пазіцый у рэйтынг найлепшых ВНУ свету за 2022–23 гады па версіі Цэнтра сусветнага рэйтыngu універсітэтаў (CWUR) і цяпер займае толькі 811 месца. Аўтары рэйтыngu [ацэньваюць](#) ВНУ па такіх параметрах, як якасць адукацыі, запатрабаванасць выпускнікоў на рынку працы, узровень навукова-выкладчыцкага складу і навукова-даследчай дзейнасці.

Апублікаваная чарговая падборка сведчанняў бацькоў аб тым, як настаўнікі ў школах [фармуюць](#) у дзяцей ўспрыманне вайны ва Украіне: “падкрэслівала падабенства нацысцкай Германіі і сённяшняй Украіны”, “класны кіраўнік павінен правяраць сацсеткі вучняў” і “Украіна напала на саму сябе”.

У школе №2 г. Верхнядзвінска прайшоў “Дзень выбару прафесіі”, падчас якога перад школьнікамі [выступілі](#) супрацоўнікі АМАПа: дэманстравалі на сцэне прыёмы рукапашнага бою і калектыўныя фізічныя практыкаванні, вучылі дзяцей абыходзіцца са зброяй, спявалі песні пад гітару. Пасля выступлення нека-

торыя вучні выказаліся аб жаданні звязаць сваю будучыню з органамі ўнутраных спраў.

У гомельскім ліцэі №1 у межах акцыі “Беларусь памятае. Памятаем кожнага” [выступіў](#) дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу РБ Віталь Уткін. Падчас свайго выступлення ён расказаў школьнікам аб “еўрапейскай агрэсіі” і заявіў, што сёння Беларусі “як ніколі раней навязваецца хлуслівы пункт гледжання еўрапейскіх і заходніх палітыкаў адносна гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і подзвігу савецкага салдата-вызваліцеля”.

САНКЦЫІ Ў ДАЧЫНЕННІ ДА БЕЛАРУСІ

ЗША [ўводзяць](#) візавыя абмежаванні для 17 грамадзян Беларусі, якія маюць дачыненне да рэпрэсій у краіне. Прозвішчы людзей, якія трапілі пад санкцыі, не называюцца, але вядома, што ў іх ліку супрацоўнікі ўніверсітэтаў, якія выключалі студэнтаў ВНУ за іх удзел у пратэстах.

Прадстаўнік “Задзіночання Беларускіх Студэнтаў” Максім Зафранскі [пракаментываў](#) выключэнне прадстаўнікоў беларускага рэжыму з Балонскага працэсу і патлумачыў, чым гэта адрозніваецца ад выключэння Беларусі з Балонскага працэсу: “Для беларускіх студэнтаў і выкладчыкаў сітуацыя зусім не змянілася”.

ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ І АДУКАЦЫЯ

У сувязі з маючым адбыцца судом над філосафам Уладзімірам Мацкевічам акадэмічная супольнасць [выступіла](#) са зваротам да Вярхоўнага суда і Мінскага гарадскога суда. У звароце падкрэсліваецца супярэчлівасць сутнасці абвінавачвання і публічнай інфармацыі, якая маецца ў наяўнасці, а таксама адзначаецца, што суд павінен быць адкрытым і справядлівым. Падпісаць зварот можна [тут](#).

Ліквідаваны ўладамі Беларускі Хельсінкскі камітэт [запусціў](#) ананімнае апытанне для школьнікаў і іх бацькоў “Як справы ў школе?” для збору даных аб парушэннях правоў дзіцяці ў Беларусі. Запоўніць анкету можна [тут](#).

Каманда беларускіх актывістаў запусціла тэлеграм-канал [FocusEd | Адукацыя за мяжой](#), дзе публікуецца актуальная інфармацыя пра магчымасці навучання за мяжой: стыпендыі, стажыроўкі, гранты, конкурсы і шмат іншага.

Прадстаўніца Офіса Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі [расказала](#) ў эфіры Еўрарадыё пра рэпрэсіі ў беларускіх ВНУ і пра антываенны марафон, ініцыяваны навукоўцамі з розных краін.

22 красавіка 2022 года прайшоў [вебінар](#) “Як звяртацца да тэмы вайны ва Украіне ў школах?” у рамках Антываеннага Марафона. Вебінар быў арганізаваны Гісенскім Цэнтрам Усходнееўрапейскіх даследаванняў (GiZo) ва Універсітэце імя Юстуса Лібіха (Гісэн, Германія).

Роза Турарбекава, былы дацэнт кафедры міжнародных адносін ФМА, якая прапрацавала ў БДУ больш за 20 гадоў, [пракаментавала](#) новую хвалю звальненняў і ціск на выкладчыкаў яе факультэта: “Мы застанемся без школы міжнароднікаў? Дык гэта і ёсць знішчэнне суверэнітэту і незалежнасці. <...> Дзярждрада гэта, вось што”.

МІЖНАРОДНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Працягваецца [набор](#) на стыпендыяльную праграму К. Каліноўскага для беларускіх студэнтаў, якія зведалі палітычныя рэпрэсіі. На гэты раз праграма дае магчымасць не толькі атрымання вышэйшай адукацыі на льготных умовах, але і ўдзелу даследчыкаў у навуковых стажыроўках. Заяўкі прымаюцца да 15 траўня.

Аргкамітэт Міжнароднага кангрэса даследчыкаў Беларусі [прымае](#) індывідуальныя заяўкі для ўдзелу ў юбілейным 10-м Кангрэсе, які адбудзецца з 30 верасня па 2 кастрычніка 2022 года ў Коўне (Літва). Каб прыняць удзел у Кангрэсе, неабходна да 15 мая 2022 г. запоўніць [анлайн-форму](#) і прадставіць тэзісы памерам 2–4 тыс. знакаў.

Офіс па адукацыі для новай Беларусі ў рамках праграмы Каралеўства Нідэрландаў “Orange Scholarships” аб’яўляе [конкурс](#) грантаў на правядзенне даследаванняў у сферы сацыяльных і гуманітарных навук. Тэматычны фокус даследаванняў — Беларусь у кантэксце палітычных рэпрэсій і вайны ва Украіне. Прыём заявак — да 1 чэрвеня 2022 года.

Фестываль сучаснага мастацтва Steirischer Herbst (Аўстрыя) [аб’яўляе](#) конкурс даследчых праектаў, якія могуць быць рэалізаваны на базе архіва Фестывалю. Пераможцы атрымаюць фінансавую падтрымку для праходжання навуковай стажыроўкі. Прыём заявак — да 31 мая 2022 года.

Інстытут усходнееўрапейскіх даследаванняў Свабоднага ўніверсітэта Берліна [прадастаўляе](#) прамежкавыя стыпендыі для навукоўцаў з Украіны, Беларусі і Расіі, якія знаходзяцца ў небяспецы. Стыпендыі разлічаны на тэрмін ад трох да шасці месяцаў і дазваляюць суіскальнікам у бяспечным становішчы падрыхтаваць заяўку на фінансаванне ў рамках праграмы або чарнавік даследавання ў рамках праектаў, што фінансуюцца звонку.

Форум імя Альберта Эйнштэйна [прапануе](#) маладым вучоным магчымасць прайсці стажыроўку ў Германіі. Мэта праграмы – падтрымаць маладых вучоных, якія ў дадатак да праведзенай работы ў галіне сваёй спецыялізацыі, адкрытыя да іншых, міждысцыплінарных падыходаў. Дэдлайн падачы заявак — 15 мая 2022 года.

Фонд Ракфелера [аб'яўляе](#) адкрыты конкурс заявак на [праграму](#) рэзідэнтуры Цэнтра Беладжыя для шырокага кола ўдзельнікаў, у тым ліку для навукоўцаў і выкладчыкаў. Прыём заявак — да 17 мая 2022 г.

Больш міжнародных магчымасцяў — на сайце [“Честного университета”](#)